

תיקוני עירובין

עירובין למעשה
עיון | שימוש | כשרות

מוקד העירובין
בארץ הקודש
054-84-833-20

גליון שאלות הלכתיות

המתחדשות מידי שבוע בבדיקת העירובים השכונתיים

גליון מס' 327
סיון תשפ"ב

שהמבנה הוא גדול ורק מה שהוא נכנס לפתח זה מעט, הרי זה רשות חשובה בפנ"ע. אבל יש אופנים שאם המבנה נכנס מעט ניתן להתיר מסיבה אחרת, כי אפשר להגדיר אותו כלחי מכאן ומכאן, ע"פ שיטת החזו"א שגם מחיצה ארוכה כשרה ובלבד שלא תימשך מהחוט ולפנים ג' או ד' טפחים, [משא"כ לשיטת המקור חיים בפשטות מתחשבים במה שהמחיצה ממשיכה החוצה, ואם אורכה יותר מד' אמות, נפיק מתורת לחי לתורת כותל ואינה כשרה ללחי]. אמנם אם יש על המבנה גג הבולט, בשיעור מסוים הוא מונע את האפשרות להחשיב את המבנה כלחי. וכל זה כאשר המבנה נמצא מחוץ לעירוב ונכנס מעט, משא"כ כאן המבנה כולו בתוך העירוב, והוא מחלק לגמרי את המקום שסמוך לפתח, וגם לא ניתן להחשיבו כלחי, ועל כן צורך לתקנו בהוספת עמוד לפני המבנה.

התיעוץ על התיקון עם רב הישוב ואנשי המשק

במקום ראש מסודר אילתרו רגליים של ברזל, ודין הקשר שבהוט
נביא עוד דבר מעניין מתוך הדברים שנפגשנו באותו ישוב, היה עמוד אחד שהורכב בצורה מאולתרת, לקחו סתם צינור פתוח שאין לו וי כמו של עמודי עירוב, ורצו לעשות לו משהו שיהיה אפשר לקשור עליו את החוט, מצאו ברזל שיש לו ארבע רגלים, והפכו אותו על ראש העמוד, הברזל האמצעי הכניסו לתוך העמוד, ומלמעלה אנו רואים ארבע רגליים. במצב כזה אין על אמצע העמוד וו כלשהו, אלא שאפשר להעביר את החוט מעל הרגליים ולהורידו מהצד השני של העמוד, ואז החוט מגיע עד מעל העמוד. בפועל המצב כאן היה קצת שונה, והחוט לא הגיע ישר עד מעל העמוד, אלא היו בו מגוון קשרים וסיבובים, שבסוף כל הקשרים יש חוט אחד שמסובב על העמוד. וכאן השאלה האם ניתן להחשיב את כל הקשרים כהמשך של המשקוף, והחוט שיוצא אחריהם יחשב המשך שמגיע מעל העמוד, למרות שהוא לא ממשיך ישר את החוט שמגיע מחלל הפתח, שהוא המשקוף.

במקום ראש הכניסו רגלים מברזל

יש שלומדים מדברי החכמת שלמה (סי' שס"ג ססכ"ו) שצריך שהקו הישר של המשקוף יגיע עד מעל העמוד, ולא החוט המסתובב אחרי הקשר. וכך הוראת הבד"ץ להקפיד שהקשרים לא יהיו על החוט הישר שמגיע לעמוד, אלא רק על החוט היורד למטה, או המסתובב לאחר הנחת החוט על ראש העמוד. ומ"מ אין הוראה לפסול דבר כזה, אבל גם אין הוראה להכשיר. לכן צריך תמיד להקפיד לא לעשות את הקשרים על החוט הישר שהוא המשקוף, אלא רק עם החוט הכרוך סביב לבורג או לעמוד.

הושלמו עוד עבודות בעירובים השכונתיים בפתח תקוה

בשבוע זה הושלמו עוד כמה עבודות בעירוב בעירוב השכונתי בגני הדר בעיר פתח תקוה, על פי בקשת האחראים בשכונה, עשינו חיזוק ליותר מעשרים לחיים, וכן שופצו כמה עמודים, לחזק את רמת הכשרות המהודרת.

גיוס הצמחים בסמוך לחוט שלא יפסיקו בניו לחוט

באחד מהמקומות בחנייה שיוצאת מהרחוב, היה עמוד שנמצא בסמוך לגדר שיש בה שיח ארוך, וכאשר מסתכלים מהרחוב שהוא בצד של החנייה, נראה שהעמוד מוקף בשיח הגדול. אבל

ביצוע העבודות לתיקון ישוב עם עשרות בעיות

בשבוע זה התחלנו בס"ד בתיקון אחד מהישובים שנבדקו בחודש האחרון, ובבדיקה התברר שיש להם רק חוטי עירוב, אבל לא עירוב. בכמה מקומות החוטים היו קשורים בצורה לא נכונה, מתוך הבנה שהעיקר לסגור מעגל, שהחוטים יתחברו לגג והגג לחוט הבא, ואז הישוב כביכול מוקף וסגור. אבל כידוע שענין החוט הוא ליצור צורת הפתח שיש לה דין מחיצה, ולא שהחוט סוגר את המקום. לכן יש הלכות איך לחבר את החוט שיהיה מעל שני עמודי עירוב תקינים.

חוט העירוב קשור בהגדר מנוט

באחד מהמקומות עשו עמוד ליד הרפת במרחק עשרה מטרים, וכדי להמשיך את העירוב עד הגדר, הוסיפו עוד עמוד בגדר של הרפת, אלא שהעמוד הזה היה סתם צינור, ללא וו בראשו, וקשרו את החוט מסביב לעמוד ממש. דוגמא פשוטה של צורת הפתח מהצד, ללא שום הסבר. הגענו למקום יחד עם רב הישוב, הראינו לו את הבעיה, והוא אישר שצריך לתקן. וכך עברנו ממקום למקום, ועשינו סימונים היכן צריך להעמיד עמודים חדשים, הרב הודיע לתושבים שיבואו לעבוד אצלם, ולאחר מכן הבאנו עמוד תקין עם וו, והרכבנו אותו צמוד לגדר של הרפת, במקום הצינור הני"ל. ובעז"ה אנו מקיים להציל עוד ישוב שלם, ולזכות אותם בשמירת השבת.

מבנה שנכנס עשירים ס"מ תחת החוט

במקום נוסף באותו ישוב, היה עמוד תקין עם חוט מעליו, אבל היה מחסן שנכנס מעט תחת החוט, באופן שאם תעמוד בחלל הפתח או לפניו, יש רשות היחיד שמסתירה את העמוד ומחלקת את הפתח. דין זה אנו לומדים כעת במסגרות השיעורים של העירובין למעשה, שיש ספק בדרגת חומרת הדין בזה, כיון שהמשנ"ב (סי' שס"ג ס"ק ק"ג) הזכיר לפסול באופן שהרשות היחיד מקיפה את העמוד עצמו, ואז יוצא שלא רק חלל הפתח מחולק לשתי רשויות, אלא העמוד מחולק ונמצא ברשות אחרת, משא"כ במקרה זה שהעמוד אינו מוקף, אלא חלל הפתח מחולק לשתי רשויות, לא נזכר במשנ"ב מה דינו. לעומת זאת החזו"א (סי' ע" ס"ק י"ח) נקט בפשיטות יותר מכך, שאפילו מחיצה שאינה רשות בפני עצמה, מחלקת את הפתח לשני חצאים. ובמנחת שלמה (סי' ס"ב) היקל בזה, וצ"ב בלשונו. ויש שחילקו אם נשאר חלל י' טפחים בין המשקוף לגג המבנה.

המבנה נכנס לצו"מ עשירים ס"מ, העירוב בשמאל

למעשה ההוראה היא שעירובים שכונתיים יקפידו שגם מחיצה סתם לא תהיה תחת החוט, אבל בעירובים עירוניים אינם מקפידים על צוה"פ שעוברת על מחיצה, ומ"מ אם היא עוברת על מחסן או מבנה שהוא רשות בפנ"ע, יש להקפיד על כך, וק"ו כשהעמוד עצמו מוקף ברשות אחרת שהמשנ"ב פוסל אותו. ולפי"ז גם כאן אמרנו לרב שיש צורך לתקן. הרב הסכים עם הצורך לתקן, אבל היה חבל לו שבגלל דבר קטן שהמחסן נכנס תחת הפתח עשירים ס"מ, צריכים להוסיף עמוד חדש. הוא בדק אם אפשר להזיז את העמוד, אבל הוא היה מחובר גם בבטון של קרקע המחסן, ולא שייך להוציאו, ובלית ברירה אמר שנוסיף שם עמוד נוסף. ובאמת יש מקרים שיתכן להתיר כשהמבנה נכנס רק מעט, והיינו באופן שרוב המבנה נמצא מחוץ לעירוב, והוא בולט לתוך הפתח מעט. ש"י"א שאם נכנס פחות מד' טפחים אינו חשוב לחלק, וצ"ע מקור לסברא זו, דבשלמא מחיצה פחות מד' טפחים אינה חשובה לחלוק מקום, אבל כאן

הגיעה בעידוד של משגיח הכשרות במטבח, אדם חרדי שעובד לפרנסתו בדברים של מצוה, ולאחר תקופה שהוא משגיח במקום, וראה כמה פעמים שמגיעות קבוצות של דתיים שומרי שבת, ומטלטלים מחדר לחדר ובכל שטח המלון, למרות שאין שום עירוב לא למלון ולא לישוב החילוני שסביבו. הוא פנה למנהל המלון וביקש ושילד אותו לעשות עירוב בשביל לדאוג לדתיים שישמרו שבת. המנהל במקום זה עדיין לא זכה בעצמו לשמור, אבל הוא מעריך את המצוות ומוכן לתת למען המצוה שיהיה לאורחים בבית מלון. ועל זה נאמר בגמ' שאפילו ריקנים שברך מלאים מצוות כרימון. ועוד אנו רואים מזה כמה אפשר לבקש יפה, אפילו שהאורחים לא ביקשו ממנו, והוא אינו דואג לעצמו, מ"מ רוצה לתת כשרות ומצוות. רוב המקומות רוצים לתת גם כשה עולה להם כסף, רק צריך לפנות יפה ובצורה נכונה, וכמובן בתפילה וסייעתא דשמיא.

מדירת כשרות הנדרת לעירוב במלון ביישוב ח'ולוני

כשהגענו למקום קידמו אותנו משגיח הכשרות עם מנהל המקום, והראו לנו את החדרים שצריכים לכלול בעירוב, והיכן יש גדרות. מדדנו כל קום והראינו להם את דרישות ההלכה, עד שהדברים הובנו מדוע צריך להשקיע כאן בעמוד ושם לחי.

האם קשת מאבנים כשרה לצורת הפתח

באחת מהפינות היפות של חצר המלון, היינו צריכים לעשות צורת הפתח, ולהעמיד עמוד, אך המיקום לא מצא חן בעיני המנהל, ושאל האם הקשת היפה שעשויה מאבנים גם כשרה לשמש פתח. דין זה מבואר בגמ' (עירובין דף יא.) ובשו"ע (סי' ש"ב סי"ב) שצורת הפתח בצורת כיפה, דהיינו שער שהמשקוף שלו מעוגל כצורת קשת, כשר לצורת הפתח. אבל נחלקו הראשונים בזה, שדעת הרשב"א שצריך שיהיה אבנים מעל הקשת באופן שיש בה גם קו ישר מעמוד לעמוד, ולא רק העיגול התחתון, כי משקוף צריך להיות קו ישר. אבל כמה ראשונים חולקים וסוברים שגם החלק המעוגל כשר לשמש משקוף, וגם זה נקרא שוקף מעמוד לעמוד, [ואינו דומה למשקוף שיוצא החוצה מבין העמודים, שהוא יוצא ממקום הפתח]. והנה המשנ"ב לא הזכיר כלום ממחלוקת זו, והחזו"א הביא את דבריהם ופסק להיתר כשית שאר הראשונים, שגם קשת מעוגלת כשרה. לפ"ז גם הקשת הזו תהיה כשרה לפי הכרעת החזו"א.

האם הקשת כשרה לצורת הפתח

אמנם כשנתבונן נראה שהקשת עשויה מאבנים קטנות זו לצד זו, וא"כ יש לחקור האם דבר כזה נחשב שיש משקוף על העמודים. שאלה זו יכולה להיות גם בפתח בצורה מרובעת, כאשר הוא עשוי מאבנים כעין קוביות, האם הקוביה שבפינה נחשבת חלק מהמשקוף וממילא המשקוף מגיע מעל העמוד, או שמא הפינה היא המשך של העמוד, וממילא המשקוף אינו מגיע מעל העמוד אל מצידו ואינו כשר.

בדין זה ג"כ עמד החזו"א בספרו (סי' ע"א סק"ו) וכתב להכשיר, כיון שאין הכרעה מצורת הבנין שהפינה שייכת לעמוד יותר מלמשקוף, אפשר להגדיר את הפינה כהמשך גם למשקוף וזה כשר.

העמוד בעירוב בטבריה יכול להיות שלך!

עלות צורת הפתח אחת, 2 עמודים - 1900 ₪

הנצח את יקירך והעמד להם זכות לנצח!

חדש! ניתן להנציח את שם התורם על העמוד.

לתרומה ולמסירת שמות

דרך נדרים פלוס, בתוך קופת מוקד העירוב,

לפרויקט הקמת העירוב בקרית שמואל בטבריה

או על ידי נציג בטלפון - 0548483320

בשבוע הקרוב יצא לאור בס"ד

חוברת חדשה בסידרת "פתח העירוב" חלק ד'

הלכות ונידונים אקטואליים על סדר השו"ע ומשנ"ב

כאשר ניגשים קרוב לעמוד, רואים איך האחראים דאגו לסדר את הדבר, ובסביבות העמוד חתכו את כל הצמחים, ואין חשש כלל. יש לציין שהדברים האלו דורשים פיקוח מתמיד, כיון שהעצים צומחים תמיד, ובמשך הזמן הם מגיעים לעמודי העירוב ולחוטים, ויש לעורר על כך שישימו לב לשינויים המתחדשים.

עמוד של עירוב שהניחו עליו כבל החשמל

ביום שישי האחרון נסענו לתקן את העירוב באחת הערים באזור המרכז, שהבודק שם הוא אחד מהלומדים במסגרות השיעורים, וכעת היה צריך לשנות את העמודים שבכניסה, בעקבות השינויים שעשו בגדר המקיפה את העיר. במקרה זה היה צריך לפרק את העמודים ממקום מסוים, ולהעביר אותם למקום אחר, אלא שבמשך הזמן העבירו שם חוט חשמל והניחו וכרכו אותו על העמוד של העירוב, באופן שלא היה אפשר לשחרר אותו מהעמוד עם מוט ארוך.

טיפוס לראש העמוד לשחרור כבל החשמל

והנה מצד ההלכה אין בעיה כאשר יש על העמוד כבל נוסף, אם הוא לא מזיז את החוט של העירוב כדלהלן, ואין חשש שהוא מפסיק בין העמוד לחוט, דאין להחשיבו כגג המפסיק, אבל כעת כשבאנו לקחת את העמוד שלנו למקום אחר, היתה לנו בעיה לחלץ אותו מכבל החשמל.

נאלצנו במקרה זה להביא סולם ארוך במיוחד, שמגיע לראש העמוד, כדי לשחרר את כבל החשמל מהעמוד. המבצע הזה היה קצת מורכב, אחרי שבדרך כלל איננו עולים לראשי העמודים, כדי להימנע מסיכונים. קשירת החוט היום נעשית מלמטה בעזרת מוט טלסקופי, וגם תיקון בראש העמוד נעשה באמצעים שונים ע"י ראשי הלכשה וכדומה. ובאמת שבזמנינו יש בעיה לבצע עבודה כזו בגובה כה רב, הדורשת רשיון מיוחד וביטוח עובדים. העוסקים בהלכות עירובין הם לא אנשים שרכשו את הדברים האלו, ואלו שיש להם את התנאים הנדרשים דורשים על כך תשלום הוגן, שלמועצות אין רצון להשקיע אותו. משום כך האחראים מתמסרים כפי יכולתם, נזהרים, והי' הטוב ישמור את כולם, שלא יארע שום נזק לאף אחד. לאחר שחרור כבל החשמל, העברנו את העמוד למקום החדש, ופנינו לבדוק את שאר חוטי העירוב.

חוט תפוס לכבל החשמל פעמים יכול לפסול את העירוב

כשהגענו לצורת הפתח הבאה, ראינו מרחוק את החוט האדום נמצא במקומו, וכמעט המשכנו הלאה, אך שמנו לב שיש איזה שינוי בחוט. התקרבו וראינו שהחוט תפוס עם כבל החשמל שהיה סמוך לו, והוא זו הצידה ממקום הפתח, ודבר כזה יכול לפסול את כל העירוב, כיון שהחוט אינו הולך בקו ישר מעמוד לעמוד, אלא זו הצידה ומשנה זוית חדה. עצרנו והוצאנו את המוט הטלסקופי לשחרר את החוט שיחזור למקומו, אבל זה לא הצליח, משכנו בחזקה והחוט לא השתחרר, ואז גילינו שהוא קשור עם כבל החשמל. הדבר היה לפלא, מי הולך לעשות דבר כזה, לקשור את העירוב לחשמל, ואיך הוא הגיע לשם.

חוט העירוב תפוס לכבל החשמל ומשנה זוית

לאחר התבוננות ראינו שהשינוי אירע מחמת שהוסיפו עוד עמוד חשמל, כנראה בגלל שכבל החשמל היה נמוך מידי במקום שעברים בו משאיות, והרימו את

הכבל לגובה לעמוד החדש, ויחד איתו תפסו גם את החוט של העירוב. הם כביכול עשו לנו טובה שהחוט יהיה גבוה ולא יקרע, אבל למעשה הם פסלו אותו, כי החוט של העירוב אינו כבל שיכול לעלות ולרדת ולהסתובב, אלא הוא משקוף של פתח, שצריך להיות ישר, וכל שינוי זוית פוסל אותו. במקרה זה לא היה ניתן לשחרר את החוט הקודם, והבאנו חוט חדש וקשרנו במקומו בקו ישר.

במקרה זה אנו רואים עוד אחד מאלף סיבות שצריך לבדוק את העירוב ביסודיות, ולא לסמוך שהדברים יישארו כמו שהם לאורך זמן. למרות שהמקרים הם דברים חריגים, אבל יש כל כך הרב דברים חריגים שזה הופך למצב נורמלי, שעירוב הוא דבר שמשנתנה ומתקלקל, וחייבים שהבודק ילמד את הפרקטיקה ההלכתית, וידע על איזה דברים הוא צריך לגלות עיונות, כדי שנוכל לסמוך על הבדיקה שלו שהעירוב כשר.

המשגיח ביקש מהנהל שאינו דתי לעשות עירוב לאורחים

דבר נוסף שעסקנו בשבוע זה, בעריכת תכנית להקמת עירוב למתחם של מלון הארחה באחד היישובים הסמוכים לירושלים, במקום הזה הבקשה